

## РОЗДІЛ 3 РОМАНСЬКІ МОВИ

УДК 81'42:327:811.133.1

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2025.41.1.23>

### ПРАГМАТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ФРАНКОМОВНОГО ДИПЛОМАТИЧНОГО ДИСКУРСУ

### PRAGMATIC CHARACTERISTICS OF FRENCH DIPLOMATIC DISCOURSE

**Мойсюк В.А.,**

*orcid.org/0000-0002-2732-3817*

*доктор філологічних наук, професор,*

*професор кафедри французької філології та перекладу*

*Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича*

**Середенко В.В.,**

*orcid.org/0009-0006-5924-7181*

*студентка II курсу магістратури факультету іноземних мов*

*Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича*

Стаття присвячена різнобічному аналізу прагматичних характеристик франкомовного дипломатичного дискурсу, вивчення яких має особливе стратегічне значення для сучасної вітчизняної лінгвістики. Адже Франція є одним із ключових акторів Європейського Союзу та НАТО, а французька мова зберігає статус офіційної та робочої мови в багатьох європейських інституціях. Тому ґрунтовне дослідження прагматичних механізмів цього типу дискурсу не лише забезпечить правильне розуміння позиції франкомовних партнерів, «читаючи між рядками», а й сприятиме формуванню навичок ефективного ведення переговорів, коректного формулювання аргументів тощо з метою переконливого відстоювання національних інтересів на шляху до повноцінного членства в європейській спільноті.

Основною метою цієї розвідки є виявлення, опис та систематизація прагматичних характеристик франкомовного дипломатичного дискурсу крізь призму теорії мовленнєвих актів та концепції ввічливості. Встановлено, що дипломатична мова виконує не лише інформативну, а й стратегічну функцію: кожне висловлення має потенціал впливу, трансляції намірів, а також підтримки міжнародного іміджу держави. Об'єктом дослідження є ключові прагматичні особливості, такі як: непряме висловлення, ввічливість, евфемізація, модальність, використання пасивних конструкцій і деперсоналізація. Матеріалом дослідження стали промови французьких представників у Раді Безпеки ООН, які демонструють застосування прагматичних стратегій навіть у конфліктному контексті.

Дослідження доводить, що глибоке розуміння прагматичних особливостей франкомовного дипломатичного дискурсу є необхідною умовою ефективної комунікації на міжнародному рівні. Результати роботи є важливими для фахівців у галузі міжнародних відносин, перекладознавців та лінгвістів, а також відкривають перспективи для подальших порівняльних досліджень.

**Ключові слова:** дипломатичний дискурс, прагматичні ознаки, франкомовна дипломатія, теорія мовленнєвих актів, теорія ввічливості, міжнародні відносини, дипломатична комунікація.

The article is devoted to a multifaceted analysis of pragmatic characteristics of French-language diplomatic discourse, the study of which is of particular strategic importance for modern Ukrainian linguistics. France is one of the key actors in the European Union and NATO, and the French language retains the status of an official and working language in many European institutions. Therefore, an in-depth study of the pragmatic mechanisms of this type of discourse will not only ensure a proper understanding of the position of French-speaking partners – by «reading between the lines» – but will also contribute to the development of skills necessary for effective negotiation, appropriate argument formulation, and persuasive advocacy of national interests on the path toward full membership in the European community.

The main goal of this research is to identify, describe, and systematize the pragmatic characteristics of French-language diplomatic discourse through the prism of speech act theory and the concept of politeness. It has been established that diplomatic language performs not only an informative but also a strategic function: each utterance has the potential to influence, transmit intentions, and support the international image of the state.

The object of the study is key pragmatic features such as indirect expression, politeness, euphemization, modality, the use of passive constructions, and depersonalization. The research material consists of speeches delivered by French representatives at the United Nations Security Council, which demonstrate the use of pragmatic strategies even in conflict contexts.

The study proves that a deep understanding of the pragmatic features of French-language diplomatic discourse is a necessary condition for effective communication at the international level. The results of the work are important for spe-

cialists in international relations, translation studies, and linguistics, and also open up prospects for further comparative research.

**Key words:** diplomatic discourse, pragmatic characteristics, French-language diplomacy, speech act theory, politeness theory, international relations, diplomatic communication.

**Постановка проблеми.** Дипломатичний дискурс є однією з найважливіших сфер професійної комунікації, що відіграє вирішальну роль у формуванні та підтримці міжнародних відносин. Його ефективність безпосередньо залежить від точності та адекватності передачі інформації, що включає не лише буквальний зміст, а й прагматичні ознаки – наміри, імплікатури, соціальні та культурні конотації. Французька мова, завдяки своїй історичній спадщині як мови дипломатії, і надалі залишається однією з ключових мов міжнародного спілкування, зокрема в сфері європейської та багатосторонньої дипломатії. Сьогодні дослідження прагматичних характеристик франкомовного дипломатичного дискурсу та їхнього відтворення в українському перекладі набуває особливої актуальності. Адже як стратегічний партнер України, Франція надає військову допомогу, підтримує відновлення України, а також реалізує гуманітарні та інфраструктурні проекти. Адекватний переклад у професійній комунікації, яка супроводжує політичну підтримку та дипломатичні зусилля, спрямовані на врегулювання конфлікту та забезпечення суверенітету та територіальної цілісності України, є запорукою успішного діалогу між державами, запобігання непорозумінням та сприяння взаємовигідному співробітництву. Водночас недостатнє розуміння прагматичних особливостей вихідного тексту може призвести до спотворення змісту, порушення норм ввічливості або ж до конфліктних ситуацій.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** Дослідження дипломатичного дискурсу є міждисциплінарною сферою, яка привертає увагу лінгвістів, перекладознавців, політологів, істориків тощо. Значний внесок у вивчення цього феномену зробили насамперед зарубіжні науковці (Дж. Сьорл, П. Браун, С. Левінсон та ін.), які розробили теорію мовленнєвих актів та концепцію ввічливості, що є фундаментальними для аналізу прагматики дискурсу. Вітчизняні дослідники (С. Кочерган, Л. Черноватий, О. Гончаренко та ін.) активно вивчають проблеми перекладу в офіційно-діловому та публіцистичному стилях, що є близькими до дипломатичного дискурсу.

Однак комплексний аналіз саме прагматичних аспектів франкомовного дипломатичного дискурсу в контексті українського перекладу зали-

шається мало дослідженим. Праці, присвячені окремим аспектам дипломатичної комунікації, часто зосереджуються на лексико-граматичних особливостях або стилістичних прийомах, тоді як прагматичний вимір, який передбачає інтерпретацію намірів мовця та вплив на адресата, потребує ґрунтовнішого вивчення.

**Постановка завдання.** Метою нашої розвідки є виявлення, опис та систематизація прагматичних характеристик франкомовного дипломатичного дискурсу крізь призму теорії мовленнєвих актів та концепції ввічливості.

Поставлена мета передбачає вирішення таких **завдань**, як-от: визначити основні поняття та теоретичні засади прагматики дипломатичного дискурсу; ідентифікувати ключові прагматичні характеристики франкомовного дипломатичного дискурсу (ввічливість, непрямі висловлення, евфемізація тощо); проаналізувати особливості вияву зазначених характеристик шляхом застосування теорії мовленнєвих актів та теорії ввічливості на різних мовних рівнях (лексичному, синтаксичному, стилістичному).

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Кожна країна має власні дипломатичні традиції, які впливають на формування зовнішньополітичних стратегій. Саме в цій сфері надзвичайно важливим є дискурс як «особливий тип комунікативної діяльності, що виявляється у різних формах (усній, письмовій, паралінгвальній)» [1, с. 138]. Оскільки в дипломатії текст постає головним інструментом, від сформованого висловлювання може залежати хід подій. Силою слова дипломат здатен вирішити гострий конфлікт, тонко завуалювати загрозу чи налагодити діалог. Дипломатичний дискурс є складною формою комунікації, яка функціонує в унікальному соціополітичному контексті. Його основне призначення – забезпечення ефективної взаємодії між суб'єктами міжнародних відносин (державами, міжнародними організаціями) з метою досягнення певних політичних, економічних або культурних цілей.

Основними рисами цього типу дискурсу є, насамперед, *формальність* та *офіційність*, які передбачають використання стандартизованих формулювань, кліше та етикетних норм. Оскільки дипломатична сфера переважно регулюється міжнародним правом та усталеними протокольними

нормами, можемо говорити також про його *інституціональність*. Часто зорієнтований не лише на безпосереднього адресата, а й на ширшу аудиторію (громадськість, інші держави тощо), він характеризується *багатоадресністю*. Попри це, кожне висловлення має чітко визначену мету та потенційний вплив на подальший розвиток подій, що вказує на *стратегічність* дипломатичного дискурсу. Відтак, франкомовний дипломатичний дискурс постає як складне комунікативне поле, де мову використовують як інструмент не лише для передачі інформації, а й для досягнення політичних цілей, ведення переговорів, збереження відносин та управління міжнародними кризами.

Ключовим поняттям дипломатичного дискурсу є прагматика, яка вивчає функціонування мовних знаків у реальних комунікативних ситуаціях. Саме вона, за словами Ф. Бацевича, «дає основний інструментарій для аналізу цього типу дискурсу, зосереджується на намірах мовця, інтерпретації адресатом, контекстуальних факторах та впливі висловлення» [2, с. 250–251]. У дипломатії прагматична компетенція є критично важливою, оскільки неправильне тлумачення може мати серйозні наслідки.

Французький дипломатичний дискурс розвивався протягом століть і сформував унікальні прагматичні риси, що відрізняють його від дипломатичних стилів інших мов. Спочатку Ордонанс Вілле-Котре (1539 р.) надає офіційного статусу французькій мові у Франції, а з XVIII ст. вона стає мовою європейської дипломатії, активно використовується у міжнародних договорах, дипломатичному листуванні та переговорах, зокрема на Вестфальському мирі та Віденському конгресі. Її основними рисами стають точність, ясність і багатство виразів, тяжіння до детального викладу. Але саме завдяки явищу «мовного надлишку» (*phénomène de foisonnement*) французька мова допомагає уникати двозначностей, що важливо для міждержавного спілкування. До того ж, як зауважує А. Мехтієв, «на відміну від лаконічної англійської мови, французька зберігає м'якість та ввічливість формулювань, що вважається ознакою дипломатичної культури» [3, с. 2–3]. Отже, в XVIII–XIX ст. французька мова домінувала в міжнародних відносинах, залишивши глибокий слід у дипломатичній термінології, напр.: *chargé d'affaires*, *communiqué*, *visa*, *agrément* тощо. Франція відіграла також фундаментальну роль у формуванні дипломатичних структур: саме вона першою створила Міністерство закордонних справ у сучасному розумінні [4]. Завдяки цьому, а також її культурному впливу, французька

мова залишилась важливою складовою дипломатичного дискурсу. Однак, як відомо, XX ст. ознаменувалося зміною мовного балансу: з появою глобальних інституцій США як наддержави та зростанням впливу англоцентричного світу, англійська мова поступово витіснила французьку з позицій лідера, хоча остання залишається і нині однією з офіційних мов ООН, ЄС, НАТО, МОК та інших організацій.

Незважаючи на зміну домінант у XXI ст. (поява цифрових технологій, стрімкий розвиток соцмереж, виникнення нових екологічних і гуманітарних питань), дипломатичний дискурс продовжує виконувати свою ключову функцію – сприяти мирному врегулюванню конфліктів і міжнародній співпраці. У світі, де домінує англійська мова з її лаконічним і прагматичним стилем, вивчення французького дискурсу дає уявлення про альтернативну модель дипломатичного мислення. Це розширює інструментарій дипломатів та аналітиків, дозволяючи їм бути гнучкішими та ефективнішими у спілкуванні з представниками різних культурних та політичних традицій. Історична роль французької мови як *lingua franca* дипломатії беззаперечна, але її вплив не обмежується лише престижем та традицією. За глибиною цієї ролі стоїть складний пласт прагматичних особливостей, які роблять франкомовний дипломатичний дискурс унікальним і надзвичайно ефективним інструментом міжнародного спілкування. Саме в прагматичці криються відповіді на питання, чому французька мова століттями залишалася мовою вибору для переговорів, укладання договорів та обміну офіційними повідомленнями. Це не просто питання лексики чи граматики, а радше мистецтво використання мови для досягнення конкретних цілей у надзвичайно делікатному та чутливому середовищі.

Аналіз дипломатичного мовлення базується на кількох фундаментальних прагматичних теоріях, однією з яких є теорія мовленнєвих актів, розроблена Дж. Остіном та Дж. Сьорлем. На їх переконання, кожне висловлення виконує кілька функцій одночасно, адже мовлення – це не просто вимова слів, а комплекс дій. Такий підхід є особливо важливим для вивчення дипломатичного дискурсу, де кожне слово чи фраза виконує певну дію і має конкретні наслідки. Згідно з Дж. Остіном, ці дії поділяються на локутивні, іллокутивні та перлокутивні акти. Локутивний акт являє собою вимовлення слів та речень, іллокутивний акт демонструє комунікативний намір мовця, а перлокутивний акт здійснює певний вплив через висловлення на слухача [5, с. 99–103].

До прикладу проаналізуємо висловлення, опубліковане на офіційному акаунті Президента Франції в мережі X (колишній Twitter) 24 лютого 2024 р., у другу річницю повномасштабного вторгнення:

*L'Ukraine se bat pour elle, pour ses idéaux, pour notre Europe. Notre engagement à ses côtés ne faiblira pas* [6].

Розуміючи під локуцією «сказане буквально», бачимо, що текст складається з двох речень: перше стверджує, що Україна веде боротьбу за три речі: за себе, за свої ідеали та за «нашу Європу»; друге речення констатує, що зобов'язання Франції підтримувати Україну не зменшиться. Іллокуція передбачає вказівку на те, яка дія виконується цим висловленням. Тобто це не просто опис, а виконання кількох дуже важливих мовленнєвих актів одночасно: акт прямої і публічної обіцянки (*Notre engagement... ne faiblira pas*); акт вираження солідарності (*pour notre Europe*); акт запевнення про те, що незважаючи на «світову втому від війни», Україна може розраховувати на надійність і довготривалість французької допомоги (*... ne faiblira pas*). Перлокутивний акт зосереджений на ефекті, який бажають досягнути. У нашому випадку Емманюель Макрон звертається до кількох аудиторій одночасно: до українського народу та керівництва, щоб зміцнити моральний дух, надихнути, надати впевненості в підтримці з боку потужного європейського союзника; до російського керівництва з метою продемонструвати Кремлю, що розрахунок на розкол Заходу чи зменшення підтримки України з часом є марним; до французької та європейської громадськості, щоб обґрунтувати необхідність подальшої підтримки України. Пов'язуючи боротьбу України з безпекою «нашої Європи», президент Франції легітимізує ці зусилля в очах власних громадян.

Отже, застосування теорії мовленнєвих актів допомагає усвідомити офіційне дипломатичне висловлення як багатоцільовий інструмент. За допомогою кількох коротких речень, як було продемонстровано в нашому прикладі, мовець виконує низку дій (обіцянка, солідаризація, запевнення), спрямованих на досягнення конкретних психологічних та політичних ефектів у різних аудиторій.

Наступною важливою теорією в дослідженні дипломатичного дискурсу є теорія ввічливості, авторами якої є П. Браун і С. Левінсон [7, с. 61]. Ця концепція базується на понятті «лінгвістичного обличчя», яке кожна сторона (дипломат, держава) прагне зберегти. Таке «обличчя» може бути негативним (втілює прагнення до свободи дій,

бажання, щоб ніхто не заважав і не нав'язував свою волю) або позитивним (втілює прагнення бути оціненим і схваленим, бажання належати до певної групи). Будь-яке висловлення, що потенційно може загрожувати «обличчю» співрозмовника, називається «актом загрози обличчю», а франкомовний дипломатичний дискурс насичений стратегіями для пом'якшення подібних ризиків. Для знешкодження загроз використовується ввічливість як «засіб узгодження взаємного бажання зберегти обличчя з тим фактом, що більшість мовленнєвих актів, які виникають під час взаємодії, потенційно загрожують тому чи іншому типу обличчя» [8]. З цієї причини у дипломатії мовці вдаються до певних застережень у формулюваннях, зокрема до непрямого висловлення думки. Таке явище є, насамперед, вимогою ввічливості, яка характерна жанру виголошуваних в ООН промов, де головна мета – уникнути конфронтації та підкреслити прагнення до консенсусу. В дипломатичному дискурсі воно реалізується через використання третьої особи (зазвичай, це назва країни), що уможливорює перенесення авторитету і відповідальності за висловлене з представника на державу-члена. З цією метою використовують також усталені мовні засоби, які чітко сигналізують про прохання, або неусталені, інтерпретація яких залежить від контексту. Поряд із цим вдаються до інших прийомів непрямої номінації, таких як: номіналізація або пасивні конструкції [8].

Для прикладу проаналізуємо виступ Постійного представника Франції при ООН Жерома Боннафона, від 20 червня 2025 р. на тему агресії російської агресії проти України [9]. Сама промова демонструє, що в умовах гострої конфронтації дипломатичні стратегії не зникають, а трансформуються. Їхня мета полягає не стільки в пом'якшенні образ, скільки в максимальній легітимізації власної позиції та делегітимізації позиції опонента.

Оскільки ввічливість є наріжним каменем дипломатичного спілкування, у французькому дискурсі вона часто виявляється, у першу чергу, через використання ввічливих форм звертання. Промова починається і неодноразово переривається зверненням типу *Madame la Présidente*, що є стандартною і обов'язковою формою звернення в міжнародних організаціях. Це демонструє повагу до інституції та посадової особи, що головує на засіданні.

Обов'язковою є також подяка доповідачам як вияв дипломатичної ввічливості та визнання внеску інших учасників, напр.:

*Je remercie M. le Sous-Secrétaire général des Nations unies pour l'Europe, l'Asie centrale et les Amériques, Miroslav Jenča, et Mme la Directrice de la Division des opérations et du plaidoyer du Bureau de coordination des affaires humanitaires, Mme Edem Wosornu, pour leurs exposés et pour l'action de l'ONU au service des victimes de cette guerre* [9].

Вживання безособових конструкцій типу *Il est plus que temps que cela cesse. Il est plus que temps pour la Russie de mettre en œuvre ce qu'a exigé ce Conseil, et qu'elle a voté* є риторичним прийомом, що виражає крайній ступінь нетерпіння та нагальності. Ці формули представляють вимогу не як волю мовця, а як об'єктивну вимогу самого часу. Терпіння вичерпалося не у Франції, а в абстрактного «часу» чи «ходу подій». Це дозволяє висловити максимальний тиск, залишаючись у формальних рамках дипломатії.

Спостерігаємо також часте використання пасивних конструкцій, напр.:

*Ces conditions reviennent à exiger la capitulation de l'Ukraine. Elles ne sont pas recevables* [9].

Як бачимо, мовець не каже прямо *Nous ne recevons pas ces conditions*, а через пасивну форму *Elles ne sont pas recevables* вказує на їхню неприйнятність як об'єктивний факт, що не підлягає обговоренню. Це дозволяє йому відкинути пропозиції, не вступаючи в пряму суперечку формату «ми проти вас».

Поширеним явищем, як ми зазначали вище, є також використання третіх осіб та посилання на них, що дозволяє мовцю побудувати дипломатичний наратив, розподілити ролі та зміцнити власну позицію, напр.:

*La France continuera d'œuvrer pour cette paix, aux côtés du peuple ukrainien, qui a toujours fait le choix de la paix, malgré l'agression qu'il subit* [9].

*Le Conseil doit rappeler sans relâche que la paix, pour être réelle, doit être juste et respecter, comme l'exige la Charte, la souveraineté, l'indépendance et l'intégrité territoriale de l'Ukraine* [9].

Цей лінгвістичний прийом підкріплює дипломатичний стан мовця (у цьому випадку, Франції) та легітимність його аргументів. Згадуючи Францію, Раду та Статут у третій особі, такі заяви підносять дії та наміри вище за окремих осіб і підкреслюють об'єктивність та інституціональну вагу, що характерно для такого дипломатичного жанру.

Отже, незважаючи на жорсткий тон та пряме засудження російських дій, ця промова повною мірою відповідає принципам дипломатичної ввічливості, яка виявляється у дотриманні протоколу, деперсоналізації критики, апеляції до між-

народного права та спільних цінностей, а також у підтримці «обличчя» союзників та постраждалих. Це дозволяє Франції висловити свою позицію максимально чітко та рішуче, зберігаючи при цьому формат міжнародного діалогу в рамках Ради Безпеки ООН.

Окрім вищезазначених прагматичних характеристик, досить часто в дипломатичних текстах використовують евфемізацію – мовний прийом, який слугує для заміни прямого вираження неприємних, сумних або шокуючих ідей на більш м'які та прийнятні формулювання [10, с. 47–48], напр.:

*Nous avons quelques réserves concernant la formulation définitive de certains points* [11].

Це висловлення є дипломатичною заміною різкого висловлення типу *Nous désapprouvons votre politique*, до якої вдався мовець з метою мінімізувати потенційний негативний ефект тексту.

Серед граматичних особливостей дипломатичного дискурсу вирізняється його яскрава модальність, тобто використання дієслів та дієслівних форм (зокрема модального способу *Conditionnel*), що виражають припущення, можливість, прохання, а не категоричні твердження, напр.:

*Il serait souhaitable que les Etats soient représentés par leurs propres ressortissants* [12, с. 70].

*La Suisse saluerait un engagement plus fort et plus durable du Conseil de Sécurité dans la diplomatie préventive* [8].

Незважаючи на використання непрямих форм висловлення, про які йшлося вище, дипломатичний дискурс вимагає високої термінологічної точності. Вона забезпечується широким використанням усталених дипломатичних термінів, таких як: *casus belli*, *persona non grata*, *status quo*.

**Висновки.** Франкомовний дипломатичний дискурс є складною, багатошаровою комунікативною системою, де мова функціонує не стільки як засіб передачі інформації, скільки як стратегічний інструмент. Його основними рисами є формальність, офіційність, інституціональність, багатоадресність, стратегічність, які, власне, й вирізняють його серед інших типів дискурсу.

Проведений аналіз доводить високу ефективність прагматичних теорій для розкриття його механізмів. Зокрема, теорія мовленнєвих актів Дж. Остіна та Дж. Сьорля показала, як одне висловлення виконує одночасно кілька іллокутивних актів (обіцянку, солідаризацію та запевнення), спрямованих на різні аудиторії для досягнення бажаного перлокутивного ефекту. Поряд із цим, теорія ввічливості П. Брауна та С. Левінсона продемонструвала, що навіть у гостроконфліктному контексті дипло-

матичні стратегії не зникають, а трансформуються. У таких випадках ввічливість слугує для збереження інституційного «обличчя» та легітимізації власної позиції через апеляцію до міжнародного права, одночасно делегітимізуючи позицію опонента. Ці прагматичні цілі реалізуються через конкретні мовні засоби, серед яких ключову роль відіграють непряме висловлення та деперсоналізація, що досягаються завдяки пасивним конструкціям, безособовим зворотам та апеляції до третьої особи. Важливими інструментами також є евфемізація та модальність, які дозволяють пом'якшити потенційно загрозливі висловлення, а дотримання протоколу підкреслює повагу до інституційних рамок. Таким чином, франкомовний дипломатичний дискурс гармонійно поєднує історично сформовану культуру ввічливості із сучасними прагматичними техніками, створюючи унікальний інструментарій для впливу на міжнародній арені.

Пропоноване дослідження відкриває кілька перспективних напрямів для подальших нау-

кових розвідок. Нагальною потребою є проведення системного порівняльного аналізу прагматичних стратегій у франкомовному та україномовному дипломатичних дискурсах, що дозволить виявити фундаментальні культурні, політичні та соціальні відмінності у підходах до комунікації. Це можна доповнити діахронічним дослідженням еволюції дипломатичного мовлення у Франції, аби простежити, як змінювалося використання прагматичних прийомів у відповідь на глобальні політичні трансформації XX–XXI ст. Особливої уваги заслуговує сфера цифрової дипломатії, де необхідно глибоко вивчити вплив нових медіа, зокрема соціальних мереж, на традиційні стратегії ввічливості та непрямого висловлення. Перспективним видається нам також розширення аналізу за межі тексту шляхом включення мультимодальних компонентів, таких як інтонація та невербальні сигнали, що дасть цілісне уявлення про комунікативний акт.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ : Академія, 2004. 342 с.
2. Бацевич Ф. С. Проблеми і термінологічний апарат сучасної лінгвістичної прагматики. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка"*. 2008. № 620. С. 250–253.
3. Mehtiyev A. The language of diplomacy. *California Linguistic Notes*. 2010. No. 35. P. 2–3.
4. Freeman C. W., Marks S. Diplomacy – Italian, System, Spread | Britannica. Encyclopedia Britannica. URL: <https://www.britannica.com/topic/diplomacy/The-spread-of-the-Italian-diplomatic-system#ref796027> (дата звернення: 25.06.2025).
5. Austin J. L. *How to Do Things with Words*. Oxford University Press, 1962. 174 p.
6. Elysee. Deux ans de guerre en Ukraine. [elysee.fr](https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2024/02/24/deux-ans-de-guerre-en-ukraine). URL: <https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2024/02/24/deux-ans-de-guerre-en-ukraine> (дата звернення: 25.06.2025).
7. Brown P., Levison S. *Politeness: Some Universals in Language*. Cambridge : Cambridge Univ. Press, 1987. 345 p.
8. Discours aux Nations Unies : des normes pour un genre «poli» ?. *OpenEdition Journals*. URL: <https://journals.openedition.org/corela/6956#tocto1n3> (дата звернення: 17.07.2025).
9. La France condamne les attaques russes contre les civils en Ukraine. France ONU. URL: <https://onu.delegfrance.org/la-france-condamne-les-attaques-russes-contre-les-civils-en-ukraine> (дата звернення: 17.07.2025).
10. López Díaz M. L'euphémisme, la langue de bois et le politiquement correct. *L'Information grammaticale*. 2014. No. 143. P. 47–55.
11. Figueiredo I. Compte rendu in extenso des débats – Jeudi 29 mars 2007. Parlement européen. URL: [https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-6-2007-03-29\\_FR.html?redirect](https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-6-2007-03-29_FR.html?redirect) (date of access: 27.06.2025).
12. Extrait du volume I des Documents officiels de la Conférence des Nations Unies sur les relations et immunités diplomatiques (Comptes rendus analytiques des séances plénières et des séances de la Commission plénière). Vienne, Autriche. URL: [https://legal.un.org/diplconf\\_records/1961\\_dipl\\_intercourse/docs/french/vol\\_1/a\\_conf20\\_c1\\_sr5.pdf](https://legal.un.org/diplconf_records/1961_dipl_intercourse/docs/french/vol_1/a_conf20_c1_sr5.pdf) (date of access: 27.06.2025).